

De KL-luchtverdediging

Een aanvullende visie

D.W. Hoekendijk - luitenant-kolonel¹

Uit een US Congressional Investigation:

„(...) *the Pearl Harbor incident points to a lack of coordination, inadequate command and control procedures and a lack of dissemination of intelligence (...) and an effective air defense organization must be available, trained and ready to fight before it is needed, not after.*”

In het artikel van lkol C.J. Bardelmeijer² is op duidelijke wijze het huidige beleid ten aanzien van de luchtdoelartillerie weergegeven. De schrijver van deze reactie is echter van mening dat dit betoog niet compleet is. Het geeft weliswaar aan hoe het oude beleid aan de nieuwe situatie is aangepast, maar geeft geen inhoud aan de insteek „Anders denken, anders doen”. Het past uitstekend in de filosofie van „Zorg voor werk”, maar minder in een benadering van een mogelijk krijgsmacht-brede verbeterde bedrijfsvoering en een kosten-effectieve benadering. Het steunt immers op het langdurig in stand houden van de prtl³. Dit wapensysteem is als wapensysteem goed, maar is relatief onderhouds- en personeelsintensief. De nu ingezette gevechtswaarde-instandhouding blokkeert de weg naar een andere en flexibele luchtver-

In de onderstaande bijdrage reageert lkol D.W. Hoekendijk op een eerder geplaatst artikel van lkol C.J. Bardelmeijer (MS 165 (1996) 338-342). De bijdrage is echter niet ondergebracht in de rubriek ‘Mening van Anderen’ omdat deze meer als een aanvulling is te beschouwen, dan als een duidelijk afwijkende mening.

dediging die beter past in de nieuwe KL. De KL-luchtverdediging kan immers in het licht van het Mission Statement KL ook anders worden benaderd.

Het KL-Mission statement

In het *Mission Statement* van de KL staan een aantal uitgangspunten waaraan de (organiek ingedeelde) luchtverdediging een invulling kan en moet geven. Dit is in de eerste plaats de verdediging van ons land en van het bondgenootschappelijk grondgebied. Daarnaast – op basis van gelijkwaardigheid – staat de taak van het leveren van een bijdrage aan vrede en veiligheid in de wereld, in de vorm van crisisbeheersing, humanitaire hulp en rampenbestrijding. Een flexibele inzet is mogelijk in het gehele geweldsspectrum.

Deze taken van de KL moeten flexibel en slagvaardig kunnen worden uitgevoerd. Hiervoor moeten organiek ingedeelde luchtverdedigings-

eenheden voor de uitvoering van hun taak beschikken over alle benodigde middelen die noodzakelijk zijn voor het tot gelding brengen van een effectieve gevechtskracht met modern, hoogwaardig materieel. Deze middelen moeten zodanig te bedienen zijn, dat het beroepspersoneel (on)bepaalde tijd dit goed en doelmatig kan uitvoeren. Een relatief korte opleiding moet hieraan ten grondslag liggen. Een efficiënte logistieke organisatie, die flexibel kan reageren, moet dit ondersteunen.

De luchtverdedigingsopdrachten zullen in alle gevallen gaan worden uitgevoerd in internationaal verband (NAVO en niet-NAVO). Speciaal het optreden met niet-NAVO partners zal van luchtverdedigingseenheden een bijzonder flexibel optreden vergen, waarvoor voldoende en adequate *command, control, communicatie* en doelinformatie-middelen nodig zijn.

KL-luchtverdediging in vredesondersteunende operaties

Tijdens vredesondersteunende operaties is voor de KL-luchtverdediging een taak weggelegd in de volgende opties:

- a. de (zelf)verdediging van eigen eenheden van bataljons-grootte;
- b. de gevechtssteun voor eigen eenheden (maximaal een brigade), in een vredes-afdwingende rol;
- c. de beveiliging van eenheden, objecten en de lokale bevolking;
- d. de inzet als een zelfstandige eenheid of als deel van een grotere (mul-

¹ De schrijver was de laatste commandant 15 Afdeling Pantserluchtartillerie in 't Harde en werkt momenteel bij de sectie G3 HQ 1 (GE/NL) Corps te Münster (Duitsland); hij is tevens lid van de Werkgroep Doctrine-ontwikkeling KL.

² MS 165(1996)338-342.

³ Een lijstje met gebruikte afkortingen is opgenomen aan het einde van dit artikel.

tionale, *joint/combined* luchtverdedigingseenheid onder internationaal commando.

Het beleid van de KL betekent dat luchtverdedigingseenheden vanuit hun huidige taakstelling in staat moeten zijn deel te nemen aan dit soort optreden. De toekomstige organisatie van de KL-luchtdoelartillerie moet een „*tailor-made*” inzet van organieke eenheden mogelijk maken. Er zijn echter tot op dit moment – binnen de KL – nog geen ervaringen met de uitzending van organieke luchtverdedigingseenheden in hun organieke rol. De laatste ervaringen van KL-luchtverdedigingseenheden dateert uit de jaren zestig, bij de inzet in het voormalig Nederlands Nieuw-Guinea.

De dreiging bij vredesondersteunende operaties is zeer divers en varieert vanaf het éénmotorige sproeivliegtuig met handgranaten tot „*sophisticated multi-role*” of „*dedicated*” CAS-vliegtuigen. Dit betekent dat de commandanten een groot scala van dreigingen kunnen onderkennen, die de luchtverdedigingseenheden tijdig moeten kunnen bestrijden. Een lange dracht is hierbij essentieel.

Andere kenmerken van vredesondersteunende operaties zijn de zeer korte reactietijden bij uitzendingen en de sterk variërende inzetgebieden, die veelal op grote afstanden zijn gelegen. Luchtverdedigingseenheden kunnen als eerste in het inzetgebied aankomen om de aankomst en ontplooiing van andere eenheden te beveiligen. KL-luchtverdedigingseenheden moeten in staat zijn om ook *à la minute* te worden uitgezonden. Zij moeten in staat zijn zich snel te verplaatsen c.q. verplaatst kunnen worden.

Ook de *command and control*-faciliteiten moeten beschikbaar zijn om op eenvoudige wijze aan te kunnen sluiten op het overkoepelende luchtverdedigingssysteem van een internationaal commando en op nieuwe KL-commandovoeringssystemen, zoals ISIS. De KL-luchtverdedigingseenheden moeten in staat zijn zelfstandig te opereren – buiten de vertrouwde

NAVO-omgeving en met vele andere nationaliteiten en middelen, in een vreemde omgeving en met andere, vaak strictere *rules of engagement* – en toch een goede luchtverdediging kunnen garanderen.

Belangrijk hierbij is dat niet zonder meer kan worden vertrouwd op een elektronische identificatie. Mogelijk beschikken niet alle bevriende vliegtuigen over dezelfde identificatiemogelijkheden. Daarnaast is visuele herkenning moeilijk wanneer vriend en vijand beschikken over dezelfde typen vliegtuigen.

Aanvullende eisen

Aan een mogelijke inzet van de luchtdoelartillerie in de toekomst zijn, naast en deels in plaats van de eisen zoals beschreven door Ikol Bardelmeijer, de volgende eisen te stellen. Allereerst moet de 24-uurs bediening en ondersteuning van een systeem zo weinig mogelijk personeel vergen. Hierdoor kunnen binnen de vastgestelde personeelsplafonds een maximaal aantal wapensystemen worden aangeschaft. Personeels-, opleidingsarme en onderhoudsarme systemen kunnen leiden tot een daling van de exploitatiekosten. Dit zal het duidelijkst zijn bij de logistieke ondersteuning. Deze reductie kan worden benut om de „*teeth-to-tail*” ratio te verbeteren door de vrijkomende logistieke functies te benutten voor de invoering van extra wapen-, doelinformatie- en/of commandovoeringssystemen.

Luchtverdediging als deel van bescherming, één van de functies van het militair optreden in de LDP 1, dient in eerste instantie voor de bescherming van de eigen eenheid en het eigen personeel. Zij moet daarom overal ter wereld snel beschikbaar zijn. Dit vereist wapensystemen die luchttransportabel zijn, wat beperkingen stelt aan de afmetingen en het gewicht van deze systemen. De onderlinge datacommunicatie ten behoeve van doelinformatie moet daarnaast op een *real time* basis mogelijk zijn.

Verder dient te worden gestreefd naar nauwe samenwerking op het gebied van doctrine en het aanschaffen van materieel, tussen de krijgsmacht delen en de bondgenoten, speciaal Duitsland. Dit laatste mede in verband met de politieke wens tot „*deepened integration*” binnen 1 (GE/NL) Corps.

Opties

Lang wachten op een SHORAD-systeem dat voldoet aan alle Nederlandse eisen, is niet gewenst. Aansluiten bij een bestaande ontwikkeling is ook financieel gunstig. Een SHORAD-systeem dat nu al bijna van de plank kan worden gekocht, is de combinatie van het (Frans) SHORAD-systeem CROTALE *Nouvelle Generation* (NG) met een (Amerikaans) MLRS-onderstel. Dit onderstel is reeds in de KL aanwezig en is luchttransportabel. Bovendien staat deze CROTALE NG ook op het lijstje van mogelijke kandidaten voor de KLu; overigens wel op een ander onderstel.

Een „wisselcontainer” met wapensysteem, die kan worden geplaatst op zowel een rups als een wiel-onderstel zou de luchtdoelartillerie zeer flexibel maken en daarmee geschikt voor beide hoofdtaken.

Een alternatief VSHORAD-kanon-systeem ter vervanging van de prtl zou in een *containerized*-uitvoering op hetzelfde MLRS-onderstel kunnen worden geplaatst. Een combinatie met CROTALE NG heeft dan – zo lijkt het – interessante voordelen. Ondersteuning aan en het volgen van de manoeuvre-eenheden blijft hierbij mogelijk.

Het invoeren van het ATLAS SHORAD (met inbegrip van nachtzichtcapaciteit) kan de effectiviteit van het wapensysteem STINGER aanzienlijk vergroten. Dit ATLAS-systeem is recent aangeschaft voor de Duitse *Bundeswehr* en zal worden geplaatst op het luchttransportabele rupsvoertuig WIESEL. De KL zou dit systeem mogelijk kunnen plaatsen op het nieuwe lichte verkenningsvoertuig. Ook

kan dit systeem worden voorzien van adequate verbindingen (*data-link*) voor doelinformatie die afkomstig is van overzichtsradars, zoals AWACS en TICCS. Hierdoor kan de effectiviteit worden geoptimaliseerd. De invoering van ATLAS op een lichtgepantserd wielvoertuig lost tevens het kwetsbaarheidsprobleem bij vredesoperaties op voor de *man-portable* STINGER.

De mobiliteit van het uitstekende FC/40 mm systeem is aanzienlijk te verbeteren met het recent in Zweden ontwikkelde TRIDON. Hierbij zijn de vuurleiding en de 40L70G geplaatst op een bestaand terreinvaardig VOLVO-onderstel. De communicatie tussen de componenten van de vuureenheid loopt via een *data-link*. Bij toepassing van een dergelijk systeem, zal de operationele en tactische flexibiliteit aanzienlijk toenemen. Ook de TICS zou luchttransportabel moeten zijn en met andere sensoren (zoals AWACS en JSTARS), alsook met alle individuele wapensystemen moeten kunnen communiceren. Een grote mate van zelfstandigheid moet echter mogelijk zijn, zeker bij inzet in vredesondersteunende operaties.

Literatuur:

DOKL-rapport, *Lange termijn visie KL-luchtverdediging* (september 1994).
Jane's Defence Weekly (JDW) (1 oktober 1994) 16, 42 en 43.
 Geeraerts, A.H.H., „EuroSatory 94”

Lijst met gebruikte afkortingen

AWACS	Airborne Early Warning and Control System
CAS	Close Air Support
FC	FlyCatcher radarvuurleidingssysteem
ISIS	Integraal Staf Informatie Systeem
JSTARS	Joint Surveillance and Target Attack Radar System
LDP-1	Landmacht Doctrine Publicatie I, <i>Militaire Doctrine</i>
MLRS	Multiple Launch Rocket System
TICCS	Target Information Command and Control system
(V)SHORAD	(Very) SHORt Range Air Defense
40L70	40 mm lang 70 luchtdoelkanon (Bofors)

Ten slotte

De nieuwe taak van de KL-luchtverdediging is niet anders dan deze tot dusver was: het ondersteunen van het optreden van de grondstrijdkrachten.

Ondanks het ongewijzigd blijven van deze taak, is de verandering van de omgeving daarentegen dramatisch. Het uitgangspunt moet zijn dat het optreden plaatsvindt in nauwe samenwerking met een overkoepelende, veelal internationale, luchtverdedigingsorganisatie. Deze kan zelfs buiten de NAVO staan. Deze samenwerking is nodig voor een effectieve ge-

laagde luchtverdediging. Met een flexibele, modulaire organisatie van luchtverdedigingseenheden is het dan mogelijk te voorzien in een maatwerk luchtverdedigingscapaciteit voor kleinere eenheden bij vredesondersteunende operaties.

Een verdere standaardisatie van de wiel- en rups-onderstellen en een vergroting van de tactische, operationele en strategische mobiliteit van de luchtverdediging behoort tot de mogelijkheden. Een interservice en internationale samenwerking bij onderhoud en opleiding kan bijdragen aan een verdere kostenreductie. Nederland kan beschikken over luchttransportabele en volledig terreinvaardige luchtverdedigingseenheden. De beveiliging van ingezette en uitgezonden Nederlandse eenheden tegen een luchtdreiging is dan mogelijk door een mobiele en flexibele *tailor-made* luchtverdedigingseenheid, die daarbij in een internationaal scenario doeltreffend kan optreden. ■

